

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Naša vsak četrtik in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dem za celo leto 3 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plaša na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošlja do odpovedi. — Udje „Katal. Makovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Reprograf se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta štev. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije, sa dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust, inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Vojaške olajšave.

Pri velikem pomanjkanju delavskih moči je našemu kmetu sploh zelo težko, kadar mu grede sinovi k vojakom. Posebno težko pa je, ako je sin, kateri mora k vojakom, edina podpora domači hiši. V takih slučajih iščejo stariši vsepovsodi pomoči, pri zakonitih pisarjih, odvetnikih, okrajnih glavarjih in poslancih. Toda navadno brez vsega uspeha, razven če je oče res že umrl in je bil sin vojak edini sin. V vseh drugih slučajih so se vsi rešilni poskusi razbili ob trdih določilih sedaj veljavne brambne postave. Kakor znano, je predložila vlada poslanski zbornici načrt nove brambne postave. Sedaj se posvetuje o tem načrtu brambni odsek, v katerem zastopajo Slovence poslanci Pišek, Pogačnik in dr. Zitnik. Poznavač očelje svojih volilcev, se naši poslanci posebno potegujejo za vojaške olajšave.

Poslanec Pišek je dne 6. maja v brambnem odseku določila glede vojaških olajšav v načrtu za brambni zakon presojal natančno in od vseh strani. Izvajal je približno tako-le:

V poštev pridejo glede vojaških olajšav predvsem le paragrafi 30, 31 in 32 nove brambne postave. Omenjene točke določajo olajšave za uvrščenje v nadomestno rezervno. Teh olajšav sta v načrtu dve vrsti, in sicer olajšave za posestnike po dedovanju posestev, in za take, ki vzdržujejo družine.

1. Za posestnika po dedovanju posestev se po načrtu nove postave smatra postavno poklicani dedič, če prevzame posestvo proti sporazumnemu izplačilu drugih dedičev. Olajšave je pa deležen lastnik po dedovanju posestva tudi le tedaj, če so izpolnjeni gotovi pogoji. Ti pogoji so osebnega in tudi stvarnega značaja. Osebnega značaja tedaj, če vojaški novinec po poklicu sam obdeluje posestvo. Stvarni pogoj pa je izpolnjen, če je posestvo srednje velikosti; biti ne sme preveliko in ne premajhno. Merilo za določilo o velikosti posestva so dohodki, ki so potrebni za vzdrževanje družine, ki obsega 5 oseb. Če dohodek močno presega to mero, nima novinec več pravice do olajšave za uvrščenje v nadomestno rezervno, če tudi sam po poklicu obdeluje posestvo. To je zelo trda določba predloge, kateri se bomo ustavljali. Dolžnost vlade bi bila, da črta to določbo.

Zelo sitno določbo vsebuje točka 3 par. 30, ki določa, da se mora izkaz o olajšavi doprinesiti vsako leto. Ako bi se ta določba opustila, prihrani se mnogo dela ne samo novincem, ampak tudi oblastim. Vročitev prošnje za olajšave je vezana tudi na gotov rok. Olajšava se mora do časa nastopa dejanske službe ugotoviti. Če zamudi prošnjik ta rok neopravičeno, potem se uvrsti dotični še-le drugo leto v nadomestno rezervno.

Po par. 32 se bo med nadomestno rezervno uvrstilo 4% letnih avstrijskih novincev, to je 4773 mož; 3653 jih odpade na splošno vojsko, 1120 pa na deželno brambo.

2. Za kmečko prebivalstvo pride v poštev tudi par. 31 te predloge, ki vsebuje olajšave za tiste, ki imajo skrbeti za družino. Olajšava obstoji v tem, da se dotični novinec uvrsti v nadomestno rezervno, a prositi morajo za to člani njegove družine. Novinec sam nima za olajšavo nobene pravice, ampak le tisti, katere on vzdržuje, to so stariši, bratje in sestre, ženi stariši. Novinec, ki oskrbuje družino, mora imeti ali očeta, dedeca itd., ki je nezmožen dela, ali pa ima samo mater. Nadalje pa mora dotični one, ki so zanj prosili, res dejanski vzdrževati.

Kot delanezmožne se smatrajo po načrtu osebe, ki so stare 65 let. Ta meja delanezmožnosti je previsoko nastavljena, kajti le redko se doseže dandanes ta starost. Mirno se lahko trdi, da je mnogi že s 60. letom delanezmožen; avstrijska vlada je že sama pri določilih glede upokojitve državnih uradnikov določila 60. leto pri določitvi delanezmožnosti. Če hoče biti pravična, boede tudi v tem slučaju morala določiti 60. leto kot merilo za delanezmožnost.

To so v glavnem določila za uvrstitev v nadomestno rezervno. Določila, ki delajo zapreke olajšavi, so tako gosta, da bodo le redki slučajji, ko se bo prošnjam ugodilo. Danes, ko se čuti splošno in veliko pomanjkanje delavcev na deželi in vse biži iz dežele, je navezan kmetovalec pri obdelovanju posestva skoraj edino le na sebe in svoje. Zato pa bomo skrbeli,

da še slučajji, v katerih lahko nastopijo olajšave, pomnožijo in olahkočijo. Posebno želi kmečko ljudstvo, da se bo za kmečkega sina, ki je pri gospodarstvu neobhodno potreben, dosegla olajšava za uvrstitev v nadomestno rezervno. Par. 31. brambne postave se mora v tem smislu izpremeniti.

S tem končam ter prosim, naj odsek moj predlog v podrobni razpravi podpira in sprejme moj dostavek k par. 31. Naša vlada naj skuša doseči v tem oziru z ogrsko vlado sporazum.

Politični ogled.

— Državni zbor si vendar ne upa začeti posvetovanja o zvišanju uradniških plač. Uradniki zahtevajo toliko, da bi jim morali vsako leto plačevati blizu 800 milijonov kron. Edini odkriti in pošteni nasprotniki zvišanju plač so slovenski poslanci. Liberalni listi sicer vsled tega kričijo, da so naši poslanci in njih stranke sovražniki uradnikov, toda to je zopet grdo zavijanje. Kdor je proti zvišanju uradniških plač, se ni proti uradnikom, vsaj po naši pameti ne, ki je, kakor splošno znano, bolj zdrava kakor liberalna. Zvišanju uradniških plač pomeni nove davke. Liberalci hočejo torej za ljudstvo nove davke! Zadnji teden je poslanska zbornica razpravljala o tem, kateremu ministristvu se naj odkažejo zadeve glede vodnih cest in obrtnih zadev. Stvar se je izročila nadaljnemu posvetovanju posebnemu odseku. Ta teden bodo seje v torek, sredo in petek. Razpravljalo se bo o izseljevanju. Tudi slovenski poslanci bodo pri tej razpravi govorili. Več kot v javni seji se je delalo zadnji teden v odsekih. V brambnem odseku je govoril Pišek, v proračunskem odseku se je poverilo poročanje o parobrodnem društvu Ljodu dr. Korošcu, v draginjskem odseku je staval dr. Verstovšek različne predloge glede žitne kupčije na Ogrskem, o kupnih zadevah glede žita in moke ter o združništvu, v vinarskem odseku pa se je izročilo poročanje brezobrestnih posojil poslancu Brenčiču.

— Hrvaško. Vsled zadnjih dogodkov na Hrvaškem in vsled odločnega nastopa avstrijskih Jugoslovancev za pravice Hrvatov, so tudi Nemci uvideli važnost jugoslovanskega vprašanja in se izrekli za njega pravično rešitev; celo graški časopis „Tagespost“ je pisal za „trializem“, to je za združitev Jugoslovancev in za pošten narodni spozazum Nemcev z Jugoslovanci — Slovenci. Priznava, da je čisto nesmiselno početje Nemcev, ki hočejo Slovence ponemčiti. To se ne bo nikdar doseglo. Nemci naj se s Slovenci raje pošteno pobotajo. — Ban Čuvaj se dela na Hrvaškem nekako neomejenega gospodarja. Zapleniti je dal celo govor hrvaškega ministra Josipoviča, ki je vsaj deloma obsojal sedanje krivično stanje na Hrvaškem. Na Čuvaja so postali radi tega mirnejši madžarski politiki hudi in zahtevajo, da naj odstopi, da bo nastal mir na Hrvaškem. Čuvaj je dne 10. t. m. odpotoval v Budimpešto. Govoril je s hrvaškim ministrom dr. pl. Josipovičem in ministrskim predsednikom Lukačem o političnem položaju na Hrvaškem. Nekateri politični krogi izražajo nado, da Čuvajev komisariat na Hrvaškem ne bo dolgo trajen. Splošno se smatra, da so dnevi Čuvajevе vlade šeti in da bo baron Skerlec imenovan za novega hrvaškega bana.

— Ogrsko. Ogrski državni zbor je sedaj odgođen, ker je Just izjavil, da bo naprej obstruiral. Sedaj se ministrski predsednik Lukač pogaja z opozicijo; toliko je že sedaj gotovo, da predloži vlada državnemu zboru obenem z brambno predlogo tudi spremembo volilne pravice. Gre se le za to, kakšna bo ta sprememba; vse pa kaže, da bo kmečko ljudstvo pri tem na vsak način prikrajšano, ker hočejo dati le mestom splošno, tajno in direktno volilno pravico, deželi pa ne. Ali bo opozicija s tem zadovoljna? Hrvaškim odposlancem (delegatom) je Lukač izjavil, da kadar napravi red v ogrskem državnem zboru, bo skušal odpraviti sedanje razmere tudi na Hrvaškem. — V nedeljo, dne 12. maja, je sprejel cesar Lukača v Senbrunu. Lukač je poročal cesarju o političnem položaju na Ogrskem.

— Bolgarski kralj pride na Dunaj. Prve dni junija pride bolgarski kralj Ferdinand s svojo soprogo in prestolonaslednikom Borisom na Dunaj na obisk cesarja Franc Josipa. Kralj ostane na Dunaju 2 dni in bo stanoval v cesarskem dvoru.

— Balkanski vladarji. Sestanek balkanskih kraljev se baje vrši v Sofiji ob priliki posvetitve nove cerkve v spomin ruskomu carju Aleksandru Osvoboditelju; navzoč bo tudi ruski car.

— Vstaja v Makedoniji. Iz Makedonije in Albanije prihajajo vesti o novi vstaji in novih nemirih. Prišlo je že do hudih spopadov med vstaši in turškimi vojaki. Vstaja se tam od dne do dne bolj širi. V Peči je vojaško sodišče ter je zasedeno celo mesto od vojaštva. V Istoku so se vršili boji med turškim vojaštvom in vstaši. Pri mestu Dibri je bil ljut boj med vstaši in turškim 49. pešpolkom. Polk je izgubil 100 mož. Po poročilih iz Peči se vstaško gibanje z bliskovito hitrostjo razširja po Severni Albaniji. Iz Skoplja je odšel en polk pehote v okraj Peči. Za Turke je ta vstaja tem usodepolnejša, ker se morajo vojskovati tudi v Tripolisu ter jim Lah dan za dnevom preži na Dardanele in evropske obmorske kraje.

— Nemčija. Dne 9. maja se je zaključila v pruskem deželnem zboru razprava o zakonu proti Poljakom. Socialni demokrat Borhardt si je dovolil razne medklice ter so ostali opomini predsednika brezuspešni. Ko po trikratnem opominjanju ni prenehal z medklici, ga je predsednik pozval, da naj zapusti dvorano. Tega Borhardt ni hotel storiti. Zaradi tega je prekinil predsednik sejo, poklical policijo 10 mož in enega častnika ter nato sejo zopet otvoril. Pozval je nato Borhardta zopet, da naj zapusti dvorano. Ker tega ni storil, je poklical častnika, ki je stopil k poslancu ter v imenu postave zahteval op njega, da se odstrani. Ko je pristopil častnik k Borhardtju, so začeli klicati socialni demokratje „hura“. Častnik je Borhardta trikrat pozval, naj zapusti dvorano. Borhardt pa je častnika opozoril, da stori zločin javnega nasilstva, če ga iztira iz dvorane. Ker se Borhardt po trikratnem opominu ni odstranil, je prišlo v dvorano 6 redarjev, ki so poslance odnesli. Čez četrt ure je Borhardt prišel zopet v zbornico. — Nemški poslanik v Londonu, grof Wolff-Meternich je moral odstopiti, ker o maročanskih zadevih ni točno obveštel svoje vlade. Njegov naslednik bo baron Marschall, sedaj poslanik v Carigradu. — Nemški državni zbor je sprejel dne 14. maja vladno predlogo o pomnoženju vojaštva; obenem se je sprejela tudi resolucija, naperjena proti dvoboju med častniki. Častnik, ki se noče dvobojevati, naj se ne odpusti več iz armade, kakor se je to dozdaj godilo.

— Na Francoskem so pri občinskih volitvah v mestih Marseille, Bordeaux, Lille, Versailles, Rouen, Brest in St. Kventin zmagali katoličani. Opaža se, da se hoče francosko ljudstvo polagoma otresti svobodomislelnih liberalcev in socialistov, ki hočejo Francijo oropati krščanstva.

— Italij.-turška vojska. Lahi so 4. t. m., kakor smo že zadnjič poročali, zasedli v Egejskem morju otok Rodos in brez velikega boja tudi njegovo glavno mesto enakega imena ter izkrcali 16.000 vojakov. Turški vojaki in prostovoljci so se umaknili na vzhavne in v gozde, od koder delajo Lahom enake sitnosti, kakor njih tovariši v Tripolisu. Lahi nameravajo baje zasesti še mnogo drugih otokov in tako prenesti težišče vojne na morje, ker v Tripolisu ne morejo nič opraviti. Iz Tripolisa so zadnji čas poslali veliko vojakov domov v Italijo, ali pa na ladje za izkrcanje na otokih. V Tripolisu so bili Lahi pri Homsu zopet tepeni in so imeli 40 mrtvih. Iz Smirne so izgnali Turki vse laške podanike, izvzeti so le redovniki. Turki so v Tripolisu sedaj tudi dobili letalne stroje in bodo tako še bolj kos Italijanom. Listi poročajo, da je carigradski nemški poslanik izdelal predlog za mir; po tem predlogu bi dobila Italija tripoliško obrežje, notranja dežela in dve pristanišči bi pa ostali Turčiji. — Dardanele so zopet odprte, a predpisi za ladje, ki hočejo skozi, so zelo strogi. Voziti se bo smelo le po dnevu od 8. ure jutraj do 6. ure zvečer. Vsak dan bo moglo peljati skozi Dardanele le 60 ladij. Turki obstreljujejo tudi tuje ladje. V luki v Smirni so potopili s streljarnimi družbe „Arhipelagos“ in „Steam-Kompani“; 80 oseb je utonilo. Pravijo pa tudi, da je zadel parnik ob mino. Italijani so na čuden način vjeleli turškega poveljnika otoka Rodos. Ker je italijanski admiral Ameglio izvedel, da je rodoški vali (poveljnik) zapustil otok ter pobegnil na otok Litos, je poslal tja torpedno ladjo „Ostro“ ter pozneje še torpedovko „Emanuele Filiberto“. Poveljnik „Ostra“ je šel z nekaj mornarji na suho, da začne pogajanja z valijem, da se uda. Vali Sabbi bej je prišel nato z dvema tajni-